

ศาสนากับ เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

มูลนิธิสิริวัฒนภักดี บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
โดย คุณเจริญ-คุณหญิงวรรณ สิริวัฒนภักดี และครอบครัว
พิมพ์ถวายวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
มิถุนายน ๒๕๖๒

ศาสนา กับ เป้าหมาย

การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

บรรณาธิการ

ประธานคณะที่ปรึกษา พระพรหมบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
คณะที่ปรึกษา มอชชินญอร์ ดร.วิษณุ ธีบุญอนันต์ คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี

คณะทำงาน

พระมหาพล วิเชฏฺฐสมโณ คุณอุสิต เหมะศักดิ์ชัย
คุณประวิช สุขุน คุณวิรัช เมฆสัมพันธ์ คุณสุวรรณ์ สุพัฒน์มงคล
คุณกมลชนก คำเฝ้า คุณจันทิมา ศรีทองอินทร์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ เดือนมีนาคม จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ เดือนมิถุนายน (ฉบับเพิ่มเติม) จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-485-953-1

จัดพิมพ์โดย พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
๒๔ ถนนประชาธิปไตย แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammcitto) Wat Prayurawongsawas
24 Prachathipok Road, Wat Kanlaya Subdistrict, Thon Buri District,
Bangkok 10600

www.watprayoon.com

ออกแบบและจัดพิมพ์

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒

E-mail : aprint@amarin.co.th

Homepage : <http://www.amarin.com>

คำปรารภในการพิมพ์ครั้งที่

๖

เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๒ เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ประธานศูนย์ พระปริยัติเนตส์แห่งประเทศไทย ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก เป็นผู้แทนเจ้าพระคุณสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เข้าร่วมประชุมผู้นำศาสนาสากล และบรรยายใน หัวข้อเรื่อง "ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)" ณ ห้องประชุม ชินนอคใหม่ นครรัฐวาติกัน โดยมีคณะสงฆ์วัดพระเชตุพนฯ และคณะ ของคุณฐาปน สิริวัฒนภักดี กรรมการมูลนิธิสิริวัฒนภักดี ไวยาวัจกร วัดพระเชตุพนฯ เป็นผู้ติดตามเข้าร่วมประชุมด้วย

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ พระพรหมบัณฑิตได้บรรยาย ในเรื่องเดียวกันในการประชุมสัมมนาของภาคเอกชนไทย โดยผู้บริหาร ของบริษัทชั้นนำในหัวข้อ "ความยั่งยืนของบริษัทในประเทศไทย (Thailand Corporate Sustainability)" ซึ่งจัดโดย บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) เครือเจริญโภคภัณฑ์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ ห้องประชุม C asean ชั้น ๑๐ อาคารซีดับบลิวทาวเวอร์ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร

มูลนิธิสิริวัฒนภักดี และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เห็นว่า คำบรรยายทั้งสองครั้งมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ จึงขออนุญาต พระพรหมบัณฑิตจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งที่สอง ทั้งฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับฉบับภาษาอังกฤษนั้นได้รับความอนุเคราะห์ จากคุณโรบิน มัวร์ เป็นผู้แปลและเรียบเรียง

ขออนุโมทนามูลนิธิสิริวัฒนภักดี และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในการจัดพิมพ์หนังสือนี้เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

สารบัญ

ศาสนา

กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	๑

สานต่อความสัมพันธ์

๓

- ประเพณีทางสังคมของคาทอลิก ๕
- ความเป็นมาของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ๖
- สรุปเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๐
- การพัฒนาแบบองค์รวม ๑๒
- ภาวนา ๔ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๔

หลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๘

สภาสากล

วันวิสาขบูชาโลก	๒๕

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	๒๘

- ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓๑
- องค์กรที่ยั่งยืนของไทย ๔๑

ศาสนา กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)^๑

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๒
เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก

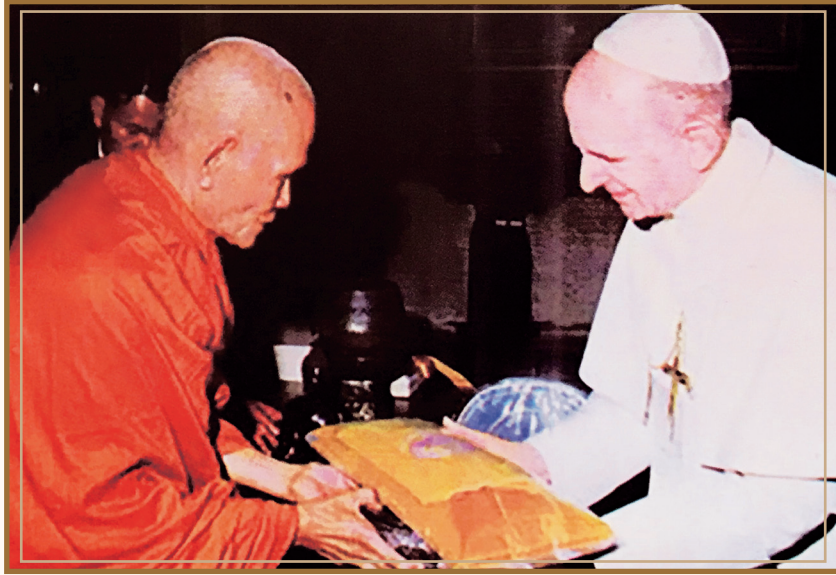
^๑ ปรับปรุงจากคำบรรยายเรื่อง "Religions and Sustainable Development Goals" ในการประชุมผู้นำศาสนานานาชาติ เรื่อง "ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)" ณ ห้องประชุมชินนอคใหม่ นครรัฐวาติกัน วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

ในฐานะผู้แทนของสมเด็จพระสังฆราชแห่ง
ประเทศไทย อาคมฯขอแสดงความชื่นชมยินดี
ต่อสำนักวาติกันผู้จัดการประชุมนานาชาติ
ครั้งนี้ที่เปิดเวทีให้ผู้นำศาสนาต่างๆ ได้มีโอกา
สพบปะแลกเปลี่ยนกันเพื่อสร้างความร่วมมือ
อันดีระหว่างศาสนาในการขับเคลื่อนให้
บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน
ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ.๒๕๗๓) ตามที่องค์กร
สหประชาชาติได้กำหนดไว้

สานต่อ ความสัมพันธ์

สมเด็จพระวันรัต (ปุ่น ปุณฺณสิริมหาเถร)
เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
และเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
เดินทางมาเยือนสำนักวาติกัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

การที่ผู้แทนคณะสงฆ์ไทยได้มาเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ถือว่าการสานต่อความสัมพันธ์แต่อดีตนานนับแต่ครั้งที่สมเด็จพระวันรัต (ปุ่น ปุณฺณสิริมหาเถร) เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ต่อมาเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) เดินทางมาเยือนสำนักวาติกันตามคำอาราธนาของสมเด็จพระสันตะปาปาปอลที่ ๖ ประมุขแห่งคริสตจักรโรมันคาทอลิก เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๒ (พ.ศ. ๒๔๑๕)

ต่อมาใน ค.ศ. ๒๐๑๖ (พ.ศ. ๒๕๕๙) สำนักวาติกันได้ติดต่อขอความร่วมมือจากคณะสงฆ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามให้ช่วยปริวรรตคัมภีร์พระมาลัยฉบับภาษาบาลีและภาษาไทยที่จารึกด้วยอักษรขอมโบราณให้เป็นอักษรไทยและอักษรโรมัน โดยสำนักวาติกันจะนำไปแปลต่ออีก ๗ ภาษา คัมภีร์นี้เป็นของที่ระลึกที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ถวายสมเด็จพระสันตะปาปาปิอุสที่ ๑๑ เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๔ (พ.ศ. ๒๔๗๗)

คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนฯ ได้ดำเนินการ
ปรีวรคจนสำเร็จเรียบร้อยแล้วมอบให้
คณะผู้แทนซึ่งนำโดยพระราชรัตนสุนทร
(วินัย อดมมานนโท) พระราชปริยัติมุนี
(เทียบ สิริธนาโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พร้อมด้วย
คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี คุณคุสิต เขมะศักดิ์ชัย
ไวยาวัชรของวัด นำคัมภีร์ที่ปรีวรคแล้วนั้น
มาถวายสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๑๘
(พ.ศ. ๒๕๖๑) โดยมีคุณวิระ โรจน์พจนรัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ร่วม
ถวายด้วย

ถวายคัมภีร์พระบาลีที่ปรีวรคแล้ว
ถวายสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส
ณ นครรัฐวาติกัน
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

การประชุมผู้นำศาสนา
นานาชาติเรื่อง “ศาสนากับ
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(SDGs)” ณ นครรัฐวาติกัน
ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ มีนาคม
๒๕๖๒

เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ไทย
กับสำนักวาติกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สำนักวาติกัน
จึงมีหนังสือกราบทูลสมเด็จพระสังฆราช
ขอให้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมนานาชาติ
เรื่อง “ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(SDGs)” นั่นจึงเป็นเหตุให้อาตมาพร้อมกับ
คณะสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาวัคพระเชตุพนฯ
ได้มาเข้าร่วมการประชุมสัมมนาในครั้งนี้

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และโยยาวังจกร
จากวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี (ซ้าย)
คุณดุสิต เทเวศศักดิ์ชัย (ขวา)
เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ด้วย

ประเพณีทางสังคมของคาทอลิก

ตั้งแต่พิธีเปิดการประชุมเมื่อวานจนถึงบ่ายวันนี้
อาตมาสังเกตพบว่าขั้นตอนการประชุมครั้งนี้
เป็นไปตามประเพณีทางสังคมของคาทอลิก
(Catholic Social Tradition) ซึ่งมีขั้นตอน
อยู่สามขั้น นั่นคือ

- ๑ การเห็น (See) หมายถึง ผู้เข้าประชุม
เกิดความรู้ความเข้าใจว่าเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable
Development Goals) คืออะไร
เป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อมาจากไหน
แต่ละข้อมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน
อย่างไร

- ๒ การตัดสิน (Judge) หมายถึง ผู้เข้า
ประชุมสามารถเทียบเคียงเป้าหมาย
ของการพัฒนาที่ยั่งยืนกับคำสอนทาง
ศาสนาของตนว่ามีความสอดคล้อง
หรือขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง หลักปฏิบัติ
ในศาสนาจะมีส่วนส่งเสริมให้บรรลุ
ตามเป้าหมายนั้นอย่างไร

- ๓ การปฏิบัติ (Act) หมายถึง แต่ละ
ศาสนาจะดำเนินการอย่างไรบ้าง
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา
ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการบรรลุข้อตกลง
ความร่วมมือระหว่างศาสนาต่างๆ
จะเกิดขึ้นได้อย่างไร

ขั้นตอนทั้งสามนี้เทียบได้กับวิธีการแก้ปัญหา ๔ ขั้นตอนในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ ดังนี้

- ๑ **ทุกข์** คือการกำหนดรู้สภาพของปัญหาว่าเป็นอย่างไร ขอบเขตของปัญหา มีแค่ไหน ปัญหาร้ายแรงหรือไม่เพียงใด
- ๒ **สมุทัย** คือการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาว่ามาจากสาเหตุใดบ้าง สาเหตุเหล่านั้นมีความสลับซับซ้อนเพียงใด เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาคิดตรงจุด
- ๓ **นิโรธ** คือการกำหนดเป้าหมายสำเร็จแล้ว
- ๔ **มรรค** คือการกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้น

องค์กรสหประชาชาติได้ตระหนักถึงปัญหาค้างๆ ในโลกใบนี้ที่มีอยู่มากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาจากภัยสงคราม ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมแล้วสรุปว่า แม้ประเทศทั่วโลกจะได้พยายามระดม

สรรพกำลังในการพัฒนาบ้านเมืองอย่างหนัก แต่ผลของการพัฒนายังไม่ยั่งยืนถาวรเพราะมันก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาเป็นงูกินหางเหมือนการใช้ยาชานานหนึ่งรักษาโรคหนึ่งแต่ก็เกิดโรคอื่นตามมาเพราะผลข้างเคียงของยาชานานนั้น

ความเป็นมาของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ช่วงเที่ยงวันนี้ คณะของพวกเราในที่ประชุมนี้ ได้มีโอกาสเข้าพบ "สมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส" พระองค์ได้กล่าวสุนทรพจน์ต้อนรับพวกเรา ความตอนหนึ่งว่า ปัญหาของการพัฒนาทุกวันนี้เกิดมาจากความคิดที่คับแคบว่า การพัฒนาหมายถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เท่านั้น ดังนั้น ทั่วโลกจึงวัดความเจริญเติบโตด้วย GNP คือผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งวัดเฉพาะการเจริญเติบโตทางวัตถุซึ่งมักจะเกิดจากการย้ายธรรมชาติแวดล้อมและการเอารัดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์

การประชุมผู้นำศาสนานานาชาติเรื่อง
“ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”
ณ นครรัฐวาติกัน ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

การประชุมผู้นำศาสนานานาชาติเรื่อง
“ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”
ณ นครรัฐวาติกัน ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

สุนทรพจน์ขององค์พระสันตะปาปาดังกล่าวนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงสมุทัยคือสาเหตุแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ขององค์การสหประชาชาติในการประชุมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจัดขึ้นที่เมืองริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อ ค.ศ. ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) ที่ประชุมมีมติให้ประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ต่อจากเป้าหมายการพัฒนาในสหัสวรรษ (Millennium Development Goals - MDGs) ซึ่งกำลังจะสิ้นสุดลง โดยที่ประชุมได้ตั้งคณะทำงานเพื่อยกร่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติพิจารณา

MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

ขจัดความยากจน

ยุติความหิวโหย

สุขภาพ
และความเป็นอยู่ที่ดี

การศึกษา
ที่มีคุณภาพ

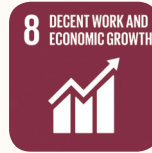
ความเสมอภาค
ทางเพศ

น้ำสะอาด
และสุขอนามัย

พลังงานสะอาด

งานที่ดีและการเติบโต
ทางเศรษฐกิจ

นวัตกรรม
และโครงสร้างพื้นฐาน

ลดความเหลื่อมล้ำ

ชุมชนที่ยั่งยืน

บริโภคและผลิตอย่าง
มีความรับผิดชอบ

รับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ใช้ทรัพยากรทางทะเล
อย่างยั่งยืน

ใช้ระบบนิเวศ
บนแผ่นดินอย่างยั่งยืน

สังคมที่สงบสุข
และสถาบันที่มั่นคง

ความร่วมมือ
เพื่อความยั่งยืน

เป้าหมายความยั่งยืน

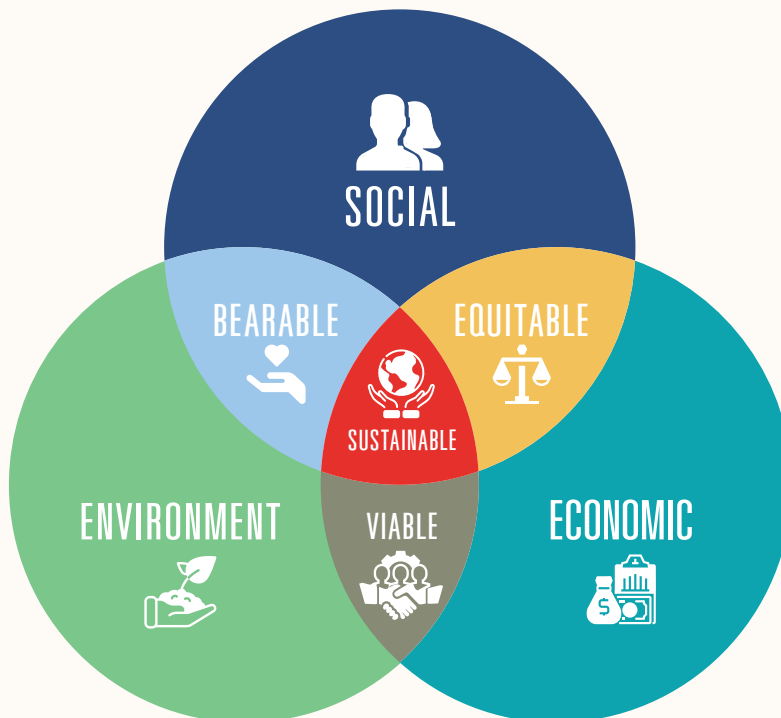
คณะทำงานใช้เวลาสามปีในการระดมความคิดจากทุกภาคส่วนทั่วโลกจึงสามารถเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จำนวน ๑๗ ข้อ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) โดยที่ประชุมมีมติให้ทุกฝ่ายร่วมกันผลักดันให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๗๓)

สรุปเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักคิดสำคัญในเรื่องนี้ขององค์การสหประชาชาติก็คือว่า การพัฒนาไม่ควรตั้งเป้าหมายไว้ที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เพราะที่ผ่านมาการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนเจริญเติบโตมากกลับเป็นผลร้ายเพราะมันนำไปสู่การทำลายสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้ผลของการพัฒนาไม่ยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องรวมเป้าหมายหลักสามประการเข้าด้วยกัน กล่าวคือ

- ๑ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- ๒ การพัฒนาด้านสังคม
- ๓ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาทั้งสามด้านนี้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจนไม่สามารถแยกจากกันได้ นั่นหมายความว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจต้องส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติไว้เพื่อส่งมอบให้อนุชนคนรุ่นต่อไป เมื่อทำอย่างนี้ได้จึงถือว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมนานาชาติครั้งนี้สรุปเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เหลือ ๕ ข้อ เรียกว่า ๕ Ps ดังนี้

- ๑ **ประชาชน** (People) หมายถึง การพัฒนาที่เกี่ยวกับคน คือมุ่งถึง การพัฒนาคนสังคม
- ๒ **ความมั่งคั่ง** (Prosperity) หมายถึง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- ๓ **โลกของเรา** (Planet) หมายถึง การพัฒนาที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมบนโลกใบนี้
- ๔ **สันติภาพ** (Peace) หมายถึง สันติภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทุกด้าน ถ้าไม่มีสันติภาพ การพัฒนาทุกด้านก็จะเป็นไปไม่ได้การพัฒนาทุกด้านต้องนำไปสู่สันติภาพจึงจะมีความยั่งยืน
- ๕ **หุ้นส่วน** (Partnership) หมายถึง การเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมด้วยช่วยกัน คนละไม้คนละมือในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

มุมมองเรื่องการพัฒนาของโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว คือ แทนที่จะมองการพัฒนาแบบแยกส่วนก็เปลี่ยนเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) ที่ถือเอาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นเป้าหมายร่วมกันของการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อนี้ทำให้นึกถึงว่า สภาพพัฒนาของไทยสมัยแรกเรียกชื่อว่า "สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ" ปัจจุบันได้ชื่อใหม่ว่า "สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ" ต่อไปอาจต้องเปลี่ยนชื่อใหม่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า "สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ"

การพัฒนาแบบองค์รวม

การพัฒนาแบบองค์รวมนี้ให้ความสำคัญแก่นมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสตรี เด็ก เยาวชน คนจน คนพิการ หรือคนชราต้องได้รับผลแห่งการพัฒนาเหมือนกัน ตามหลักการที่ว่า **"ไม่มีใครถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง (Leaving no one behind)"** หลักการนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ พระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่ว่า พระโพธิสัตว์แม้จะบรรลุโพธิญาณแล้วก็จะไม่ขอเข้านิพพาน ท่านจะอยู่โปรดสัตว์ต่อไป จนกระทั่งว่าไม่เหลือสัตว์ให้โปรด เมื่อนั้นแหละท่านจึงจะเข้านิพพานเป็นคนสุดท้าย

การพัฒนาที่ยั่งยืนมุ่งพัฒนามนุษย์ครบทุกส่วน (Whole) ไม่มีการพัฒนามนุษย์แบบแยกส่วนอีกต่อไป ข้อนี้ไปกันได้กับคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่ถือว่า**มนุษย์เป็นตัวตั้งของการพัฒนา** ดังกล่าวที่ว่า **"พัฒนาชาติให้เริ่มที่ประชาชน พัฒนาคนให้เริ่มที่ใจ จะพัฒนาอะไรให้เริ่มที่ตัวเราเองก่อน"** พระพุทธศาสนาเรียกการพัฒนาว่า **"ภาวนา"** หมายถึงการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมเช่นกัน คือไม่มีการแยกส่วนในการพัฒนามนุษย์ นั่นคือมนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทั้งสี่ด้าน ดังต่อไปนี้

พัฒนา แบบองค์รวม

**“พัฒนาชาติ
ให้เริ่มที่
ประชาชน
พัฒนาคน
ให้เริ่มที่ใจ
จะพัฒนาอะไร
ให้เริ่มที่
ตัวเราเองก่อน”**

- ๑ **กายภาพนา** หมายถึง การพัฒนาด้านกายภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
- ๒ **ศิลปภาพนา** หมายถึง การพัฒนาทางสังคมที่ส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- ๓ **จิตตภาพนา** หมายถึง การพัฒนาทางจิตใจที่ทำให้คนมีคุณธรรมและความสุข
- ๔ **ปัญญาภาพนา** หมายถึง การพัฒนาด้านสติปัญญาที่ยังรู้ความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งตามหลักปรัชญาสมุปบาทแล้วเกิดกรุณา คือ ความสงสารอันเป็นพื้นฐานของสันติภาพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระพุทธศาสนาถือว่า ภาพนาหรือการพัฒนาที่แท้จริงต้องพัฒนามนุษย์ให้ครบทั้งสี่ด้าน ถ้าเน้นด้านใดด้านหนึ่งก็ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ถ้าเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากเกินไปก็เป็นวัตถุนิยมที่สุดโต่งไปด้วงามสุขลลิกานุโยค ซึ่งหมายถึงการหมกมุ่นในงามสุขถ้าเน้นการพัฒนาด้านจิตใจอย่างเดียวโดยไม่สนใจการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็เป็นการพัฒนาที่สุดโต่งอีกด้านหนึ่ง คือ อัตตกลิมถานุโยค ซึ่งหมายถึงการทรมานตนเองให้ลำบาก

การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเป็นทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทาที่เอาใจใส่องค์ประกอบแห่งการพัฒนาทั้งสี่ด้านคือ การพัฒนาทั้งทางกาย สังคม จิตและปัญญาโดยไม่ทิ้งด้านใดด้านหนึ่ง ถ้าขาดด้านใดด้านหนึ่งก็จะเสียความสมดุลเหมือนเก้าอี้ที่มีสี่ขา เมื่อขาดขาเก้าอี้ไปหนึ่งขาเก้าอี้ตัวนั้นก็ขาดความมั่นคงพร้อมที่จะล้มได้ตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้นการพัฒนาทั้งสี่ด้านยังเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก หลักการพัฒนานี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ ข้อไม่แยกจากกันแต่มีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

พระพรหมบัณฑิตเดินทางไปบรรยายเรื่อง
“บทบาทสตรีในการสร้างสันติภาพ”
ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ
นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕

ภาวนา ๔ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ต่อไปนี้จะมาพิจารณาว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อใดบ้างอยู่ในกรอบของภาวนา หรือการพัฒนาทั้งสี่ด้านตามทัศนะของพระพุทธศาสนา

ประการแรก ภายภาวนา คือ การพัฒนา ด้านกายภาพครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลายข้อด้วยกัน ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ ๑ ไม่มีความยากจนเหลืออยู่ บนโลกใบนี้

ขจัดความยากจน

ยุติความหิวโหย

เป้าหมายที่ ๒ ๒ ไม่มีใครหิวโหยอีกต่อไป

เป้าหมายที่ ๓ ๓ ทุกคนมีสุขภาพดี และมีสุขภาพะ

สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี

งานที่ดีและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

เป้าหมายที่ ๔ ๔ การทำงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีงาม

เป้าหมายที่ ๕ ๕ อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าหมายที่ ๑๐ ๑๐ ไม่มีความเหลื่อมล้ำ ในการกระจายรายได้ และความเจริญ

นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

ลดความเหลื่อมล้ำ

เป้าหมายที่ ๑๑ ๑๑ การบริโภคและการผลิต ที่มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม

บริโภคและผลิตอย่าง มีความรับผิดชอบ

พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมานี้ด้วยการพัฒนาตามแนวทางของ**เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ** (Buddhist Economics) อันเป็นเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการผลิตและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์นี้มุ่งควบคุมมากกว่าจะกระตุ้นความโลภของมนุษย์ เพราะความโลภไม่มีที่จำกัด ดังพุทธภาษิตที่ว่า**"นคติ คุณหาสมา นตี แม้้ำาเสมอด้วยคณหาไม่มี"** คนทุกคนนี้ได้เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ เราลุ่มหลงมัวเมาในการบริโภคอย่างไม่ลืมหูลืมตาจึงทั้งคู่คั้งเจาทั้งทำลายสิ่งแวดล้อม เราทำเหมือนหนึ่งว่ามีโลกหลายใบให้บริโภคใช้สอย ทั้งที่ในความเป็นจริงเรามีโลกนี้เพียงใบเดียว คั้งนั้นเราจึงต้องใช้ทรัพยากรในโลกใบนี้อย่างประหยัดเพื่อเหลือไว้ส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปได้อยู่อาศัยอย่างผาสุกบ้าง

ประการที่สอง สีสถาวนา คือการพัฒนาทางสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพัฒนาด้านนี้ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อไปนี้

เป้าหมายที่ ๕ ความเสมอภาคทางเพศ คือสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและบุรุษ

เป้าหมายที่ ๑๑ เมืองและชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๖ สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

สำหรับเป้าหมายที่ ๕ พระพุทธศาสนาเชื่อมั่นในศักยภาพของสตรีและบุรุษว่าสามารถพัฒนาได้เท่าเทียมกัน ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า

"น หิ สพเพสุ จาเนสุ ปุริโส โหติ ปณฺธิโต
อิติปิ ปณฺธิตา โหติ ตตฺถ ตตฺถ วิจฺจนนา"

แปลความว่า

**"มิใช่แค่บุรุษจะเป็นบัณฑิตได้ในทุกสถาน
แม้สตรีมีปัญญาเห็นประจักษ์ก็เป็นบัณฑิตได้ในที่นั้นๆ"**

ในเป้าหมายที่เกี่ยวกับสันติภาพและความยุติธรรมนั้น คำว่า **"สันติภาพ"** ไม่ได้มีความหมายแค่การอยู่อย่างปราศจากสงครามและความขัดแย้ง แต่ยังหมายถึงการอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี มีความยุติธรรม คำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมสันติภาพ ก็คือ การรักษาศีลห้าด้วยการไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดปด และไม่เสพสุรายาเสพติด

สุขภาพ
และความเป็นอยู่ที่ดี

ประการที่สาม จิตตถาวนา คือการพัฒนาด้านจิตใจ เราต้องยอมรับว่าในบรรดาเป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อ ไม่มีเป้าหมายใดว่าด้วยเรื่องจิตตถาวนาโดยตรง ทั้งนี้อาจอนุโลมเข้ากับ**เป้าหมายที่ ๓** คือ ทุกคนมีสุขภาพดีและมีสุขภาพะ

คำว่าสุขภาพและสุขภาพะหมายรวมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพะทางใจ ดังที่องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำว่า**สุขภาพ**ไว้ว่า **"สุขภาพ หมายถึงการมีสุขภาพะที่สมบูรณ์ทางกาย ทางใจ และทางสังคม** (Health is a state of complete physical, mental and social well-being) คนที่มีสุขภาพะทางใจจะมีความฉลาดในอารมณ์หรือ EQ อันมีผลเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องการพัฒนาจิตใจด้วย**สมถกรรมฐาน**คือกรรมฐานที่สร้างความสงบใจซึ่งพัฒนาคุณธรรมอื่นๆ เช่น เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสารขึ้นภายในจิตใจ จิตใจที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะผ่องใส ปราศจากความโกรธเกลียดและเป็นฐานของสันติภาพที่ยั่งยืน

ความเสมอภาค
ทางเพศ

ชุมชนที่ยั่งยืน

สังคมที่สงบสุข
และสถาบันที่มั่นคง

สันติภาพมี ๓ ระดับ คือ

๑. สันติภาพภายในจิตใจ
  ๒. สันติภาพในสังคม และ
  ๓. สันติภาพกับสิ่งแวดล้อม
- คือไม่มีการเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อม

**“เนื่องจาก
สงครามเริ่มต้นที่ใจ
ของคุณ
ดังนั้น
ปรากฏ
แห่งสันติภาพ
จึงต้องสร้างขึ้น
ที่ใจของคุณ”**

**“SINCE WARS BEGIN IN
THE MINDS OF MEN...
...IT IS IN THE MINDS OF
MEN THAT THE DEFENSES
OF PEACE MUST BE
CONSTRUCTED. ”**

พระพุทธศาสนาถือว่าสันติภาพภายในจิตใจเป็นพื้นฐานของสันติภาพในสังคมสันติภาพกับสิ่งแวดล้อมและสันติภาพโลก การพัฒนาทางจิตใจด้วยสมถกรรมฐานตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ ๑๖ (สันติภาพ) บทบาทของศาสนาในการพัฒนาจิตใจจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้บรรลุเป้าหมายข้อนี้ ซึ่งสอดคล้องกับคำปรารภในธรรมนูญขององค์การยูเนสโกที่ว่า **“เนื่องจากสงครามเริ่มต้นที่ใจของคุณ ดังนั้นปรากฏแห่งสันติภาพจึงต้องสร้างขึ้นที่ใจของคุณ”** ไม่มีองค์กรใดในโลกจะมีความชำนาญในการสร้างปรากฏแห่งสันติภาพได้มากเท่าองค์กรศาสนา

ประการที่สี่ ปัญญาภวณา หมายถึงการพัฒนาสติปัญญาที่ครอบคลุม**เป้าหมายที่ ๔** คือการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน การศึกษาที่ว่านี้ไม่ได้หมายถึงการศึกษาทางโลกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงไตรสิกขาอันเป็นการศึกษาทางศาสนาที่พัฒนาจิตใจให้เกิดสติปัญญาที่ยังเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งตามหลักปฏิจจสมุปบาทที่ว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยไม่อิงอาศัยซึ่งกันและกัน ตั้งแต่โครงสร้างของอะตอมไปจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างทะเลและกาละตามหลักทฤษฎีสัมพัทธ์ของไอน์สไตน์ รวมไปถึงการโคจรของดวงดาวบนท้องฟ้า

การศึกษาที่มีคุณภาพ

รับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

วิปัสสนากรรมฐานจะสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ เมื่อบุคคลมีปัญญาก็จะเห็นว่ามนุษย์ไม่ได้อยู่อย่างเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้น มนุษย์จะต้องรักษาสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายต่อไปนี้

ใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๓ การดำเนินการแก้ไขปัญหาสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ ๑๔ การอนุรักษ์ชีวิตในน้ำ

เป้าหมายที่ ๑๕ การอนุรักษ์ชีวิตบนบก เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)

ใช้ระบบนิเวศบนแผ่นดินอย่างยั่งยืน

ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนี้มีพุทธศาสนสุภาษิตที่สอนให้คนเรามีความกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อมไว้ว่า

"ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายายนีสึเทยฺย สเยยฺย วา
น ตสฺส สวํ ภณฺเชยฺยมิตฺตพฺพโก หิ ปาปโก"

แปลความว่า

"บุคคลนั่งหรือนอนอยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้ใด
ไม่ควรหักรานกิ่งของต้นไม้
ใครทำเช่นนั้นชื่อว่าประทุษร้ายมิตร
เป็นคนเลวแท้ๆ"

หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

**“พอเพียง
มีความหมาย
กว้างขวาง
ยิ่งกว่านี้อีก
คือคำว่าพอ
ก็พอเพียง
นี้ก็พอ
แค่นั้นเอง ”**

ในประเทศไทยได้มีการนำเอาแนวคิดเรื่องการพัฒนาแบบองค์รวมตามหลักพระพุทธศาสนาไปใช้พัฒนาประเทศก่อนที่จะมีการสหประชาชาติจะประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาในสหัสวรรษ (MDGs) ด้วยเข้าไป พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงแนะนำพสกนิกรชาวไทยให้ดำเนินการพัฒนาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ที่มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันดังพระบรมราโชวาทที่ว่า **“พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีกคือคำว่าพอ ก็พอเพียง นี่ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข... จะมีของเหลือหาก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”**

นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติในขณะนั้น
ได้กล่าวถวายพระราชสดุดีในพิธีถวายรางวัลว่า
“ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนา เพราะทรงถือเอาความเป็น
ศูนย์กลางแห่งการพัฒนา นั่นคือมนุษย์เป็นตัวตั้งของการพัฒนาหัวใจ
ของการพัฒนาอยู่ก่อน”

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่กระตุ้นความโลภที่จะนำไปสู่
การเบียดเบียนมนุษย์ด้วยกันและการทำลายสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ
ตรงกันข้ามกลับส่งเสริมให้รู้จักพอและมีความสุขตามอัธยาศัย ดังนั้น
ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเราจึงพบหลักธรรม ๖ ประการ
ในพระพุทธศาสนา ดังนี้

- ๑ **ความพอใช้** (มัชฌิมาปฏิปทา) คือ ทางสายกลางในการพัฒนาที่
สร้างความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจไปพร้อมกัน โดยไม่ยึดติด
กับวัตถุนิยมมากเกินไปจนละทิ้งคุณค่าทางจิตใจและไม่หลงยึดติด
กับคุณค่าทางจิตใจมากเกินไปจนละทิ้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม
และสิ่งแวดล้อม
- ๒ **ความพอเหมาะ** (มัตถัญญตา) คือ การรู้จักประมาณในการผลิต
และการบริโภคที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น
การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือการใช้ปุ๋ยธรรมชาติซึ่งไม่เป็นภัย
ต่อสิ่งแวดล้อม
- ๓ **ความพอใจ** (สุข) คือ รู้จักพอใจอิ่มใจกับทรัพย์ที่หามาได้ด้วยน้ำพัก
น้ำแรง (อตถิสุข) พอใจในการใช้จ่ายทรัพย์นั้นเลี้ยงตนและแบ่งปัน
(โภคสุข) พอใจที่เป็นไทยเพราะไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว (อนนสุข)
และพอใจภูมิใจในการประกอบสัมมาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
(อนวัชสุข)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแค่เป็นแนวคิดทางปรัชญาเท่านั้น หากแต่ยังมีการแปลสู่ภาคปฏิบัติเป็นโครงการตามแนวพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ อีกทั้งรัฐบาลไทยก็ได้ให้ความสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นปรัชญานำในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) เป็นต้นมา เพราะเหตุที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้นำเสนอเป้าหมายการพัฒนาแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติดังกล่าวมา องค์การสหประชาชาติจึงถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) เมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๖ (พ.ศ. ๒๕๔๙)

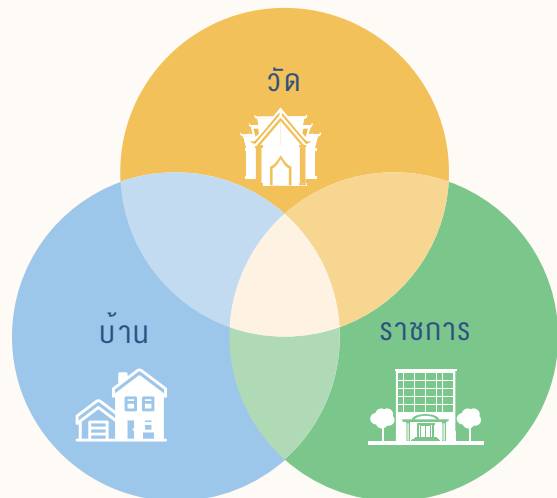
หุ้นส่วนสามประสาน

ในประเทศไทย สถาบันกษัตริย์มีความสัมพันธ์อันดีกับสถาบันศาสนาอย่างยาวนาน เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงนำเสนอหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา สถาบันศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์ไทยก็ได้ช่วยกันเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเกิดหุ้นส่วนไตรภาคีหรือ **สามประสาน (Tripartite Partnership)** อันเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับคณะสงฆ์และภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจนถึงสมัยรัชกาลปัจจุบัน

การสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานใดๆ จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมี **โครงการที่มีเป้าหมายร่วมกัน (Projects of shared purpose)** ดังกรณีความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมไทยเพื่อขับเคลื่อนโครงการประชารัฐในปัจจุบัน ซึ่งเป็นความร่วมมือระดับชาติ

ในระดับท้องถิ่น คณะสงฆ์และรัฐบาลไทยได้ส่งเสริมให้เกิดหุ้นส่วนการพัฒนาชุมชนด้วยนโยบายที่เรียกว่า **"บวร" หมายถึงความร่วมมือแบบสามประสานระหว่างบ้าน+วัด (โบสถ์และมัสยิด) +ราชการ** ในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขอยกการพัฒนาชุมชนย่านกะดีจีนเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้

| บวร

การพัฒนาย่านกะดีจีน

ย่านกะดีจีนประกอบด้วยชุมชนเก่าแก่ ๖ ชุมชนคือ ๑) ชุมชนวัดประยุรวงศ์ ๒) ชุมชนวัดบุปผาราม ๓) ชุมชนวัดกัลยาณ์ ๔) ชุมชนโรงคราม ๕) ชุมชนโบสถ์ช้างคาครู้ส ๖) ชุมชนมัสยิดกุฎีขาว เมื่อดูชื่อชุมชนแล้วก็จะเห็นว่า ย่านกะดีจีนประกอบด้วย ๓ ศาสนา ๔ ความเชื่อ

ที่ว่ามี ๓ ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม ส่วนที่ว่ามี ๔ ความเชื่อ เพราะพุทธแบ่งออกเป็น ๒ คือเถรวาทกับมหายาน เมื่อรวมกับคริสต์และอิสลามจึงได้ ๔ ความเชื่อ

นโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างศาสนาเพื่อพัฒนาย่านกะดีจีน ยึดหลัก ๒ ประการคือ ๑) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๒) แสวงจรร่วม สงวนจุดต่าง ที่ว่า**แลกเปลี่ยนเรียนรู้**คือการส่งเสริมให้สมาชิกของแต่ละชุมชนได้พบปะสนทนาทำความสนิทสนมคุ้นเคยกัน มีการเชิญผู้นำศาสนามาขึ้นเวทีเสวนาแลกเปลี่ยน (Dialogue) ในงานวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

ที่ว่า **แสวงจรร่วม สงวนจุดต่าง** คือ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารทำโครงการที่มีเป้าหมายให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม เช่น งานสมโภชพระอาราม งานสงกรานต์ งานถวายผ้ากฐินพระราชทาน งานแห่พระบรมสารีริกธาตุทางน้ำ งานลอยกระทง โดยเชิญชวนชาวบ้านทุกชุมชนให้นำสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาวางจำหน่ายในวัดโดยที่ทางวัดไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ เพราะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดงานจากภาครัฐและภาคเอกชน เช่น มูลนิธิสิริวัฒนภักดี และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

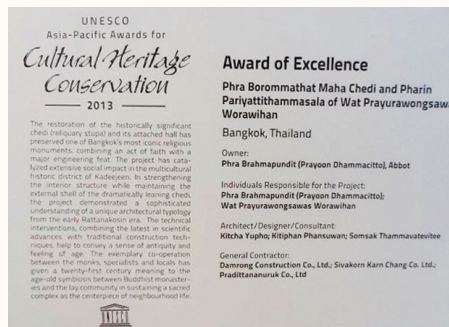
งานสมโภชพระอาราม ๑๙๑ ปี
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

กฐินพระราชทาน บริษัศ ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
ถวายแด่พระสงฆ์จำพรรษา ณ วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
(จากซ้าย) คุณปัทมญา สิริวัฒนภักดี
คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี พระพรหมบัณฑิต
คุณเจริญ สิริวัฒนภักดี คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี

งานสมโภชพระอาราม ๑๙๑ ปี
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑
ณ วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร
(จากซ้าย) อิมมานูวัน สาสนกุล
มงชินญอร์ ดร.วิษณุ ธิญญอนันต์
คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี และพระพรหมบัณฑิต

นอกจากนี้ ยังมีโครงการอื่นๆ อีกมากมาย เช่น
โครงการเยาวชนเจ้าบ้านสืบสานวัฒนธรรม
โครงการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน
โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการ
ศิลป์ในซอย โครงการประกวดอาหาร ๓ ศาสน์
โครงการทดสอบบุรีในศาสนสถาน โครงการ
อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น หมูกระดาก
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร ขนมฝรั่งกุฎีจีน
โครงการอนุรักษ์ศาสนสถาน เช่น โครงการ
บูรณปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุมหาเจดีย์ของ
วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร ที่ได้รับรางวัล
ยอดเยี่ยมอันดับ ๑ จากองค์การยูเนสโก

โครงการที่กล่าวถึงมานี้ช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ดังต่อไปนี้

- ๑ การสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในย่านกะดีจีนเป็นไปตามเป้าหมายที่ ๑๖ (สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง)
- ๒ การพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนในย่านกะดีจีนด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่ ๑ (ไม่มีความยากจน)
- ๓ การพัฒนาย่านกะดีจีนให้มีความสะอาดร่มรื่นน่าอยู่อาศัยเป็นไปตามเป้าหมายที่ ๑๑ (เมืองและชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน)
- ๔ การส่งเสริมโครงการเยาวชนเจ้าบ้านสืบสานวัฒนธรรมและการให้ทุนการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่ ๔ (การศึกษา)

หัวใจของความสำเร็จในการพัฒนาย่านกะดีจีนมาจากการเป็นหุ้นส่วนสามประสาน คือ "บวร" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือระหว่างวัดพุทธกับโบสถ์คริสต์ และมัสยิด ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นเป็นพิเศษและเป็นกรณีตัวอย่างของความสำเร็จที่เกิดจากการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยน (Dialogue) ของผู้นำศาสนาในระดับท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบให้กับการสนทนาแลกเปลี่ยนในระดับประเทศและระดับนานาชาติต่อไป

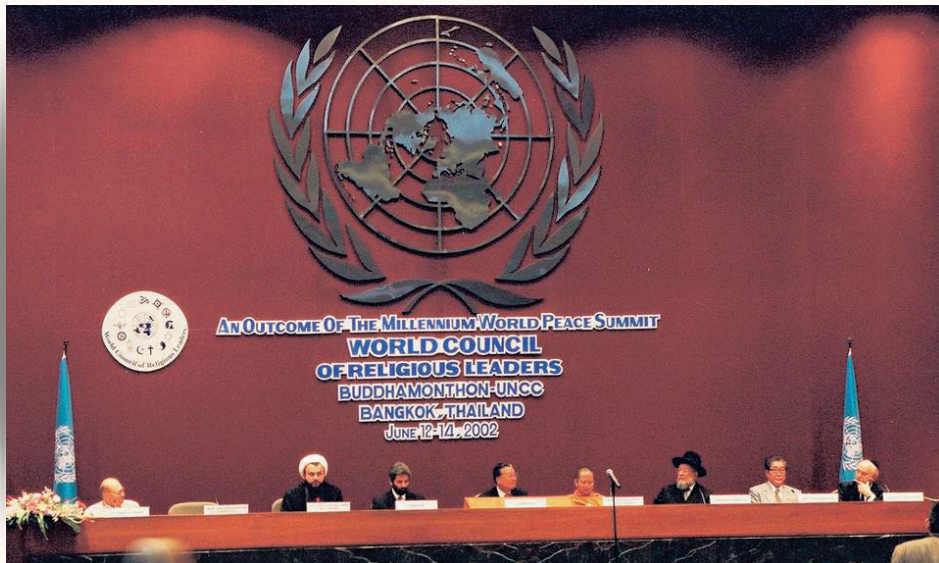
พิธีมอบประกาศนียบัตรเยาวชนเจ้าบ้าน
โดยคุณฐาปน สิริวัฒนภักดี
กรรมการมูลนิธิสิริวัฒนภักดี
เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๘
ณ ศูนย์ C asean ชั้น ๑๐ อาคาร CW Tower

การแสดงของเยาวชนในงานเทศกาล
Water Festival 2018 เทศกาลวิถีน้ำ...วิถีไทย
ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑
ณ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

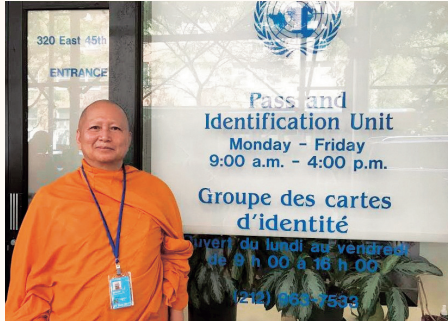
พิธีฉลองครบรอบ ๕ ปี
ที่สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส
ได้รับเลือกจากสภาคาร์ดินัลให้ดำรงตำแหน่ง
เป็นโป๊ปหรือประมุขสูงสุดแห่งคริสตจักร
โรมันคาทอลิกองค์ปัจจุบัน ณ นครวาติกัน
เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑
ณ โบสถ์อัลสัมชัญ บางรัก

พระพรหมบัณฑิตจัดการประชุมสภาผู้นำศาสนา และจิตวิญญาณแห่งโลก
ครั้งที่ ๑ ณ ศูนย์การประชุมสหประชาชาติ UN ESCAP กรุงเทพมหานคร
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕

สภาสากล วันวิสาขบูชาโลก

การจัดตั้งสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก (ICDV) แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของความร่วมมือสามประสานระดับนานาชาติ สภานี้รับหน้าที่จัดงานวิสาขบูชาโลกเป็นประจำทุกปีโดยเชิญประมุขสงฆ์ ผู้นำทางการเมือง และชาวพุทธทั่วโลกมาประชุมสนทนาแลกเปลี่ยนกัน ในหัวข้อที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลของการประชุมเหล่านั้นทำให้สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกได้รับการรับรองให้มีสถานะเป็นองค์กรที่ปรึกษาพิเศษของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๑๖ (พ.ศ. ๒๕๕๖) เป็นต้นมา โดยกำหนดให้สหามมีพันธกิจ ๔ ด้านคือ

- ๑ การพัฒนาที่ยั่งยืน
- ๒ สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง
- ๓ การศึกษา
- ๔ การสร้างสันติภาพ

เมื่อดูพันธกิจข้อที่ ๑ แล้วจะเห็นว่า สภาสากลวันวิสาขบูชาโลกมีหน้าที่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยกัน สภาจึงพร้อมที่จะเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรศาสนาต่างๆ เพื่อการนี้โดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็นองค์กรใหญ่หรือเล็กเพียงใด

บรรยายภาพในการประชุมและงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๑๕
๒๕ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร

การที่องค์กรศาสนาต่างๆ จับมือกันแบบรวมการเฉพาะกิจด้วยวัตถุประสงค์เดียวกันคือบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๗๓) ก็เหมือนการตั้งวงดนตรีวงใหญ่ที่ประกอบด้วยนักร้องนักดนตรีจำนวนมาก เป้าหมายคือการได้ร้องเพลงที่ไพเราะ จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด เพลงจะมีความไพเราะก็ต่อเมื่อนักร้องนักดนตรีทำงานประสานกัน ในทำนองเดียวกัน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายทำงานประสานกันเป็นอย่างดี ขอฝากไว้ว่า **"ไม่มีใครยิ่งใหญ่พอที่จะทำงานนี้ให้สำเร็จได้ตามลำพังและไม่มีใครเล็กเกินไปจนช่วยทำอะไรไม่ได้"**

ในโอกาสนี้ ขอประกาศเจตนาศาสกถาของสภาสากลวันวิสาขบูชาโลกที่อาตมาเองเป็นประธานว่าสภานี้พร้อมจะเป็นหุ้นส่วนร่วมมือกับทุกองค์กรศาสนาเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในกรอบเวลาที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้

ในพระนามของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศไทย อาตมาขอส่งความปรารถนาดีมายังท่านทั้งหลาย ขอให้การประชุมนานาชาติครั้งนี้จงดำเนินไปด้วยดีจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ทุกประการ

การประชุมผู้นำศาสนานานาชาติเรื่อง “ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”
ณ นครรัฐวาติกัน ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)^๑

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๒

เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

ประสานสาธิตวิทยาลัยนานาชาติ

ประสานสาธิตวิทยาลัยนานาชาติ

^๑ ปรับปรุงจากคำบรรยายเรื่อง "ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)" ในการประชุมสัมมนาผู้บริหารของบริษัทชั้นนำในประเทศไทยในหัวข้อว่า "องค์กรที่ยั่งยืนของไทย (Thailand Corporate Sustainability)" ณ ห้องประชุม C asean ชั้น ๑๐ อาคารซีดับบลิวทาวเวอร์ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ขอเจริญพรคุณฐาปน สิริวัฒนภักดี และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน

คำถามแรกที่เราจะอยู่ในใจท่านทั้งหลายก็คือว่าพระสงฆ์อย่างอาตมาเกี่ยวข้องกับอะไรกับการประชุมสัมมนาเรื่ององค์กรที่ยั่งยืนของไทย (Thailand Corporate Sustainability) ในวันนี้ ท่านทั้งหลายจะพบคำตอบอยู่ในเป้าหมายที่ ๑๗ ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติมีมติให้ทั่วโลกช่วยกันขับเคลื่อนเพื่อบรรลุถึงใน ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) เป้าหมายข้อที่ ๑๗ ที่ว่านั่นคือ Partnership (หุ้นส่วน) หมายถึงการเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลกไม่ใช่เฉพาะระดับประเทศไทยเท่านั้น

คำว่า "ทุกฝ่าย" ในที่นี้ก็คือบริษัทและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงองค์กรศาสนาด้วย แต่ที่ผ่านมาปรากฏว่าองค์กรศาสนาซึ่งมีอยู่หลากหลายยังสับสนท่าทีอยู่ ศาสนาต่างๆ ยังไม่จับมือกันขับเคลื่อนเรื่องนี้ ทางองค์การสหประชาชาติจึงขอความร่วมมือไปที่สำนักวาติกัน ซึ่งมีสถานะเป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ขององค์การสหประชาชาติให้ช่วยเชิญบรรดาผู้นำศาสนาทุกศาสนาไปประชุมปรึกษาหารือกันว่าทางองค์กรศาสนาจะช่วยขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างไร จึงทำให้มีการประชุมสัมมนาผู้นำศาสนาทั่วโลกที่สำนักวาติกันในวันที่ ๗ - ๘ มีนาคม ๒๕๖๒ ในหัวข้อเรื่องว่า "ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)"

(จากซ้าย) คุณประวิช สุฑูม คุณวิเชฐ ตันติวานิช สศ.ดร.กฤษฎีกา คงสมพงษ์
คุณฐาปน สิริวัฒนภักดี พระพรหมบัณฑิต ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์
คุณวีระศักดิ์ สุตตันทวิบูลย์ คุณโยธิต สุนสิงห์ คุณต้องใจ ธนะชาตินท์
ร่วมเสวนาในงาน THAILAND CORPORATE SUSTAINABILITY SYMPOSIUM
ณ ห้องประชุม C asean เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๒

อาตมาผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชให้เป็นผู้แทนคณะสงฆ์ไทยไปนำเสนอมุมมองของพระพุทธศาสนาในการประชุมที่สำนึกวาทิกัน ซึ่งเป็นที่มาของการนำประเด็นเรื่องศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเล่าสู่กันฟังในวันนี้เพื่อให้ท่านทั้งหลายนำไปต่อยอดการพัฒนาบริษัทหรือองค์กรต่อไป

ทางองค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญกับบทบาทของศาสนาในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า ผู้อำนวยกรใหญ่ขององค์การสหประชาชาติที่เจนีวาได้ไปบรรยายทั้งในพิธีเปิดและพิธีปิดเราจึงได้เห็นความร่วมมือใกล้ชิดระหว่างองค์กรทางศาสนากับองค์การสหประชาชาติที่ใช้สำนึกวาทิกันเป็นเวทีการประชุมในครั้งนี้

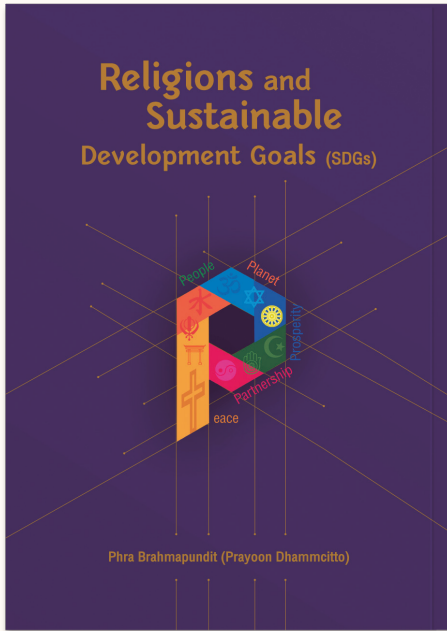
อาตมาได้มีโอกาสฟังสุนทรพจน์ขององค์พระสันตะปาปาฟรานซิสและผู้นำศาสนาต่างๆ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งเป็นคนหนุ่มสาวจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศาสนาซึ่งเรียกว่า FBO (Faith-based Organizations) ทำให้ได้รู้วาทกรรมแบบนี้มีความกระตือรือร้นมาก ดูเหมือนวาทกรรมทางศาสนาในซีกโลกตะวันตกจะตื่นตัวเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าพวกเราในซีกโลกตะวันออก

ในการประชุมสัมมนาที่สำนึกวาทิกันครั้งนี้ อาตมาได้แนะนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษโดยแบ่งหัวข้อย่อยในการนำเสนอออกเป็น ๓ ประเด็นด้วยกัน คือ

- ๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมุมมองของพระพุทธศาสนา
- ๒ พระพุทธศาสนาจะมีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างไร
- ๓ แนวทางในการร่วมมือกันระหว่างศาสนาต่างๆ ในประเทศไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ว่านั้น

อาตมาได้พูดถึงทั้งสามประเด็นนี้ในการประชุมสัมมนาที่สำนึกวาทิกัน ขณะเดียวกันก็ได้มีโอกาสฟังผู้นำศาสนาทั้งหลายพูดในประเด็นอื่นๆ ด้วย วันนี้จึงขอประมวลเรื่องที่ทั้งตนเองและฟังคนอื่นพูดมาเล่าให้ท่านทั้งหลายได้รับทราบในที่ประชุมนี้บางประเด็นจะพูดถึงเพียงเล็กน้อยเพราะได้บันทึกเป็นเนื้อหาไว้ในหนังสือเรื่อง "ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)" ที่นำมาแจกท่านทั้งหลายแล้ว หนังสือนี้มีสองภาษา ส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษเป็นต้นฉบับของบทความที่ใช้ประกอบการนำเสนอ ณ สำนึกวาทิกัน ส่วนที่เป็นภาษาไทยอาตมาได้ใช้เวลาประมาณ ๑๐ ชั่วโมงบนเครื่องบินเที่ยวกลับจากอิตาลีเขียนขึ้นใหม่ หลังจากการประชุมสัมมนาที่สำนึกวาทิกันจบลงจึงมีเนื้อหามากกว่าฉบับภาษาอังกฤษ

**“คำว่า
การพัฒนา
ที่ยั่งยืน
(Sustainable
Development)
คำนี้มีความหมาย
เปลี่ยนไป
ตามกาลเวลา”**

ความหมาย ของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นแรกที่จะพุดในวันนี้ก็คือความหมายของคำว่า "การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)" คำนี้มีความหมายเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ดังที่คุนชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ประธานตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้พุดถึงในคอนกกล่าวเปิดประชุม

องค์การสหประชาชาติได้พิมพ์เอกสารเผยแพร่คำว่า "การพัฒนาที่ยั่งยืน" ใน ค.ศ. ๑๙๘๗ (พ.ศ. ๒๕๓๐) โดยนิยามความหมายไว้ว่า **"การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมด้วยการยอมลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเอง"** (Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.)

คำนิยามแรกสุดนี้ทำให้คนทั่วไปจดจำฝังใจว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมโดยรักษาสีสิ่งแวดล้อมบนโลกใบนี้ไว้สำหรับคนรุ่นต่อไป นั่นคือ คนรุ่นปัจจุบันแค่ขอยืมทรัพยากรบนโลกใบนี้มาใช้ชั่วคราวแต่ไม่ควรใช้ให้หมดเปลืองไปโดยสิ้นเชิง คนรุ่นนี้ต้องเหลือทรัพยากรไว้ให้คนรุ่นลูกหลานในอนาคตได้ใช้บ้าง

ต่อมา ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับการปรับปรุงให้มีขอบเขตรอบคลุมมากกว่าสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Millennium Development Goals: MDGs) ที่องค์การสหประชาชาติประกาศใช้ใน ค.ศ. ๒๐๐๐ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ให้มีความหมายครอบคลุมการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษาสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๑๕ ปีซึ่งครบกำหนดไปแล้วใน ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘)

ก่อนที่จะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะครบกำหนด องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เมืองริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ใน ค.ศ. ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) โดยใช้โลโก้หรือตราสัญลักษณ์ของการประชุมเป็นรูปภาพนี้

ตราสัญลักษณ์บ่งบอกความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการบูรณาการองค์ประกอบ ๓ ประการของการพัฒนาเข้าด้วยกัน ดังนี้

- ๑ ภาพใบไม้สีเขียวด้านบนสุด หมายถึงสิ่งแวดล้อม
- ๒ ภาพขั้นบันไดสีน้ำเงินตรงกลาง หมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ
- ๓ ภาพคนสีแดงด้านล่างสุด หมายถึงมนุษย์ที่เป็นฐานของการพัฒนา

องค์ประกอบทั้งสามในตราสัญลักษณ์นี้เชื่อมประสานกันเป็นรูปร่างกลม ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบทั้งสามของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เศรษฐกิจ สังคม (มนุษย์) และสิ่งแวดล้อมต้องเชื่อมโยงประสานกันแบบบูรณาการที่ไม่อาจแยกขาดจากกันได้

ภายหลังจากการประชุมครั้งนี้ที่ประเทศบราซิล องค์การสหประชาชาติได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาคณะหนึ่งให้มีหน้าที่ยกร่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คณะทำงานระดมความคิดของคนทุกภาคส่วนทั่วโลกจนได้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ ข้อแล้วนำเสนอให้องค์การสหประชาชาติประกาศใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทั่วโลก ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้ไปแล้วโดยมีกำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) ถึง ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๗๓)

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1 NO POVERTY

ขจัดความยากจน

2 ZERO HUNGER

ยุติความหิวโหย

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

สุขภาพ
และความเป็นอยู่ที่ดี

4 QUALITY EDUCATION

การศึกษา
ที่มีคุณภาพ

5 GENDER EQUALITY

ความเสมอภาค
ทางเพศ

6 CLEAN WATER AND SANITATION

น้ำสะอาด
และสุขอนามัย

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

พลังงานสะอาด

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

งานที่ดีและการเติบโต
ทางเศรษฐกิจ

9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

นวัตกรรม
และโครงสร้างพื้นฐาน

10 REDUCED INEQUALITIES

ลดความเหลื่อมล้ำ

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

ชุมชนที่ยั่งยืน

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

บริโภคและผลิตอย่าง
มีความรับผิดชอบ

13 CLIMATE ACTION

รับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

14 LIFE BELOW WATER

ใช้ทรัพยากรทางทะเล
อย่างยั่งยืน

15 LIFE ON LAND

ใช้ระบบนิเวศ
บนแผ่นดินอย่างยั่งยืน

16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

สังคมที่สงบสุข
และสถาบันที่มั่นคง

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

ความร่วมมือ
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายความยั่งยืน

นี่คือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ๑๗ ข้อ ดังภาพต่อไปนี้ ความหมายของแต่ละเป้าหมาย ได้พูดถึงไว้ในหนังสือศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) นั้นแล้ว

ประเด็นที่ได้นำเสนอที่สำนึกว่าติดกันก็คือ การที่แต่ละประเทศทั่วโลกจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อภายในกรอบเวลาที่กำหนดได้นั้นต้องไม่เริ่มจากศูนย์ แต่ควรอาศัยการเชื่อมโยงเข้ากับวิธีการพัฒนาที่ทำได้ผลอยู่ก่อนแล้วในประเทศนั้นๆ วงการเกษตรเรียกวิธีการนี้ว่าการค่อกิ่ง

ค่อกิ่งการพัฒนา

คำว่า "ค่อกิ่ง" หมายถึงการนำเอากิ่งของต้นไม้ต้นหนึ่งไปเสียบลงที่ตอของต้นไม้อีกต้นหนึ่งในวงค์เดียวกันเพื่อให้เนื้อเยื่อของทั้งสองฝ่ายเชื่อมประสานเป็นต้นเดียวกัน ตัวอย่างหนึ่งคือการนำกิ่งอะโวคาโดจากต่างประเทศมาค่อกิ่งกับอะโวคาโดที่ปลูกในประเทศไทย ในทำนองเดียวกัน เราสามารถนำเอาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติมาค่อกิ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย นั่นคือเรื่อง"การพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนาและการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ ข้อนี้ สามารถสรุปประมวลลงในภาวนาหรือการพัฒนา ๔ ด้าน ดังนี้

- ๑ **กายภาวนา** หมายถึงการพัฒนาทางกายภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
- ๒ **ศีลภาวนา** หมายถึงการพัฒนาทางสังคม คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปรับความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยโดยไม่เบียดเบียนกัน
- ๓ **จิตตภาวนา** หมายถึงการพัฒนาด้านจิตใจให้มีสุขภาพะ คือ การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม
- ๔ **ปัญญาภาวนา** หมายถึงการพัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งทั้งหลายต่างอิงอาศัยกันและกันตามหลักปฏิจจสมุปบาท ซึ่งจะส่งผลให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พัฒนา แบบองค์รวม

พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมหรือแบบบูรณาการที่ เชื่อมประสานการพัฒนาทั้งสี่ด้านเข้าด้วยกัน นั่นคือ มนุษย์ต้องได้รับ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (กายภาวนา) การพัฒนาทางสังคม (ศีลภาวนา) การพัฒนาทางจิตใจและวัฒนธรรม (จิตตภาวนา) และการพัฒนาทาง ปัญญาที่เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (ปัญญาภาวนา)

การพัฒนาในพระพุทธศาสนาไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งจนละเลยด้านอื่นๆ องค์ประกอบทั้งสี่ประการมีความสำคัญเหมือนกันหมด การพัฒนาจึงต้องเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งสี่เข้าด้วยกัน มิฉะนั้นจะกลายเป็นการพัฒนาที่สุุดโต่งด้านใดด้านหนึ่ง ถ้าพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียวโดยไม่สนใจด้านจิตใจและวัฒนธรรมก็เป็นสุุดโต่งด้านหนึ่ง คือการมุ่งสู่ลัทธิทุนนิยม ถ้าพัฒนาด้านจิตใจและวัฒนธรรมมากเกินไปโดยไม่สนใจพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็เป็นสุุดโต่งอีกด้านหนึ่งคืออรรถกถาญาณนิยม การพัฒนาในพระพุทธศาสนาเป็นมัชฌิมาปฏิปทา คือทางสายกลางที่รวมองค์ประกอบของการพัฒนาทั้งทางกายและทางจิตเข้าด้วยกันแบบบูรณาการเป็นเนื้อเดียวกันโดยถือเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาวนา ๔ ในพระพุทธศาสนาปรากฏชัดอยู่ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยมาหลายทศวรรษแล้ว จนกระทั่งสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้อัญเชิญไปเป็นปรัชญานำในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) เป็นต้นมา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาไว้ ๔ ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องสามารถสร้างความสมดุลให้กับองค์ประกอบทั้ง ๔ ด้านนี้ ดังภาพต่อไปนี้

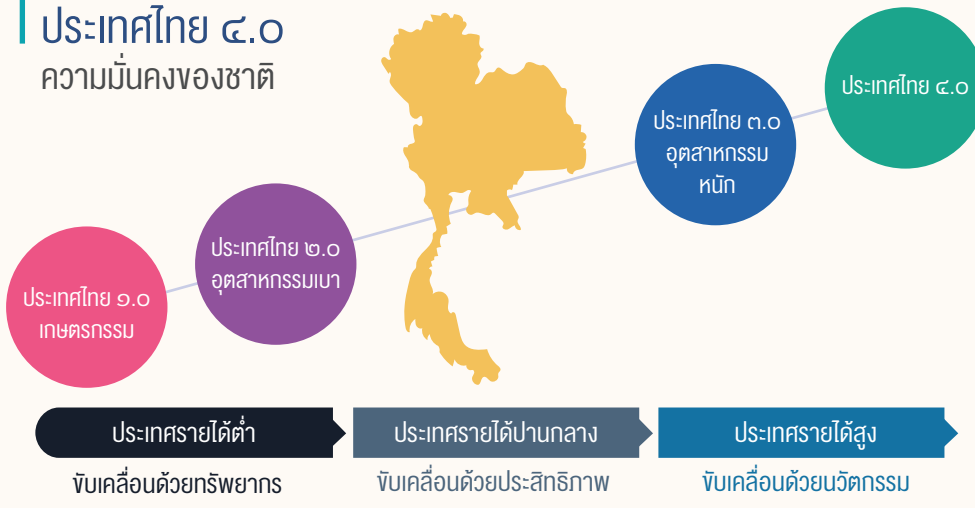
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เราจะเห็นได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพัฒนาที่เป็นทางสายกลางเช่นเดียวกับหลักภาวนา ๔ ในพระพุทธศาสนา ทั้งเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง ๑๗ ข้อได้เป็นอย่างดี เพียงแค่เราต้องสามารถนำเอาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาต่อกิ่งเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เชื่อมประสานกันได้เท่านั้น

โมเดล ประเทศไทย ๔.๐ ความมั่นคงของชาติ

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐาน ของชีวิต รากฐานความมั่นคง ของแผ่นดิน”

ขอตั้งข้อสังเกตว่า โมเดลของการพัฒนาประเทศไทยที่เรียกว่า ไทยแลนด์ ๔.๐ จะต้องไม่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากเกินไปจนละเลยมิติด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การวัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยจีดีพีหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross

Domestic Product : GDP) ยังไม่เพียงพอ นโยบายการพัฒนาประเทศแบบไทยแลนด์ ๔.๐ ต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งเสนอวิธีการประเมินผลการดำเนินการไปพร้อมกันกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศต้องทำแบบองค์รวมคือบูรณาการเป้าหมายทั้งสี่ด้านเข้าด้วยกัน ถ้าทำอย่างนี้ได้เท่ากับเราสามารถสืบสาน รักษาและต่อยอดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้เป็นปรัชญานำในการพัฒนาประเทศต่อไป ขอนี้ชวนให้รำลึกถึงพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ว่า

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม ที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป"

วิธีดำเนินการไปสู่เป้าหมายทั้ง ๔ ด้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือการใช้สามห่วงและสองเงื่อนไขดังนี้

คำว่า **สามห่วง** หมายถึง

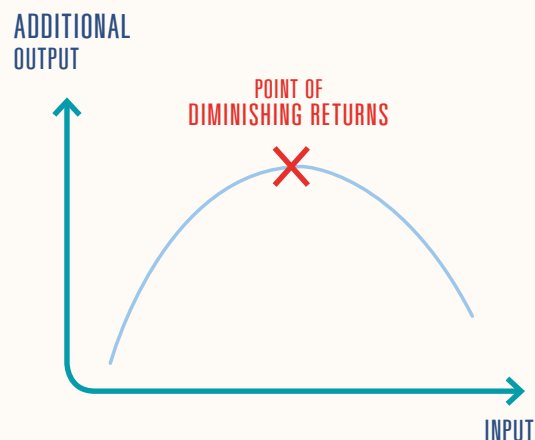
- ๑ พอประมาณ
- ๒ มีเหตุผล
- ๓ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

คำว่า **สองเงื่อนไข** หมายถึง

- ๑ เงื่อนไขความรู้
- ๒ เงื่อนไขคุณธรรม

ห่วงที่ ๑ คือ พอประมาณ ในทางพระพุทธศาสนาหมายถึงมัตตัญญู ความรู้จักประมาณ ซึ่งหมายรวมถึงความรู้จักประมาณในการผลิตและการบริโภค

ความรู้จักประมาณในการผลิตเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การลงทุนที่ไม่แพงจนเป็นหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งเข้าทำนองที่ช้างจับคักแทน พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบการทำความเพียรเหมือนกับการคิดพินสามสาย ถ้าขึงสายพินตึงนัก เวลาคิดพินสายมักขาด ถ้าขึงสายหย่อนนัก เวลาคิดพินเสียงมักไม่ดัง ถ้าขึงสายพินพอดี เวลาคิดพินจะได้เสียงไพเราะ การลงทุนลงแรงต้องพอประมาณคือพอดีกับเป้าหมาย เหมือนการคิดพินสายกลางที่ไม่ตึงหรือหย่อนจนเกินไป

ความรู้จักประมาณในการบริโภคคือการจับจ่ายใช้สอยให้เหมาะสมกับรายได้นั้นคือมีรายได้ รายจ่าย และรายเหลือ ในการบริโภคนั้นย่อมมีจุดพอดี นั่นคือ การบริโภคจะให้ความสุขครบเท่าที่ยังไม่เลยจุดอิ่มตัว เช่นบางคนทานอาหาร ๒ ชามกำลังอิ่มพอดี ถ้าทานเกินไปกว่านั้นจะทำให้รู้สึกไม่มีความสุข นี่เรียกว่า กฎผลตอบแทนที่ลดน้อยถอยลง (Law of Diminishing Returns)

เมื่อบริโภคจนถึงจุดอิ่มตัว ความสุขที่ได้จากการบริโภคจะลดน้อยถอยลงไปเรื่อยๆ จนหมดไปในที่สุด ดังกรณีของการทานอาหารเมนูเดิมทุกวัน หรือการฟังเพลงเดิมซ้ำไปซ้ำมาทุกวัน ความพอใจจะลดลงจนกลายเป็นความเบื่อหน่ายในที่สุด เพราะฉะนั้นเราต้องรู้จักพอเพียงคือหยุดบริโภคเมื่อถึงจุดอิ่มตัว การรู้จักหยุดเมื่อถึงเวลาต้องหยุดนี้เรียกว่ามีคตัญญูตามความรู้จักประมาณ

เราทราบกันดีว่าความเพียรที่เกินประมาณหรือการทำงานแบบหักโหมนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างไร บางครั้งความขยันของคนจำนวนมากที่แข่งกันผลิตสินค้าขึ้นเดียวกันกลับทำให้สินค้าล้นตลาดจนราคาสินค้าตกลงอย่างมาก กลายเป็นว่ายิ่งขยันยิ่งจน เพราะขยันผิดกาลเทศะ นี่ก็เป็นไปตามกฎผลตอบแทนที่ลดน้อยถอยลง ความรู้เรื่องกฎนี้จะช่วยให้คนเรารู้จักพอประมาณ

หัวข้อที่ ๒ คือ ความมีเหตุผล หมายถึงการมีสติปัญญาซึ่งรู้ความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่างๆ ซึ่งทำให้รู้จักผลิตและบริโภคอย่างมีความรับผิดชอบ นั่นคือการผลิตต้องคำนึงว่ามันจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง เช่น การผลิตของโรงงานที่ปล่อยมลพิษสู่มแม่น้ำลำคลอง การท่องเที่ยวที่ทำลายวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงาม สิ่งเหล่านี้ต้องงัดเขมือบ การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องไม่ทำลายหรือขัดขวางการพัฒนาในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

สิ่งที่ต้องคำนึงก็คือกระบวนการผลิตในอนาคตที่ใช้หุ่นยนต์เข้ามาแทนที่มนุษย์ในโรงงาน เมื่อวันหนึ่งหุ่นยนต์แย่งงานของคนงานไปหมด คนที่เคยทำงานเหล่านั้นจะไปทำอะไรที่ไหน เราจะให้พวกเขาทำงานอะไร เราเตรียมเผชิญปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

ห่วงที่ ๓ คือ **การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** หมายถึงความไม่ประมาท นั่นคือ มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การสร้างภูมิคุ้มกันที่ว่านี้หมายถึงการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เพราะไม่มีการจัดการความเสี่ยงที่คนไทยจำนวนมากจึงประสบภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวในคราวเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐)

ความเสี่ยงหมายถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นและจะมีผลกระทบที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตั้งไว้ วิธีจัดการความเสี่ยงมี ๔ อย่าง ดังนี้

- ๑ **หลีกเลี่ยงความเสี่ยง** (Avoidance) การลงทุนทุกอย่างมีความเสี่ยง เราจึงหลีกเลี่ยงการลงทุนที่มีความเสี่ยงมากหันไปลงทุนที่มีความเสี่ยงน้อย
- ๒ **การลดความสูญเสีย** (Reduction) ถ้าจะมีการสูญเสียบ้างก็ให้สูญเสียแต่น้อย ใช้วิธีการจำกัดความเสียหาย คือ นัวโนร้ายดักนี้วันทั้ง
- ๓ **การรับความเสี่ยงไว้เอง** (Retention) ถ้าไม่มีทางเลือก เราก็พร้อมเสี่ยงลงทุน พร้อมทั้งจะรับผลของความเสี่ยง ถือคติว่า เสี่ยงมากก็อาจจะได้กำไรมาก
- ๔ **การถ่ายโอนความเสี่ยง** (Transference) กระจายความเสี่ยงด้วยการให้คนอื่นมาร่วมลงทุนรับความเสี่ยง หรือการทำประกันภัยเพื่อให้บริษัทประกันมาร่วมรับความเสี่ยง

เงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี ๒ ข้อ คือ

เงื่อนไขที่ ๑ คือ **ความรู้** ก่อนลงทุนทำอะไรต้องหาความรู้ในเรื่องนั้นใส่ตัวไว้ให้มากเพราะความรู้คืออำนาจ ยิ่งในสมัยนี้ต้องมีนวัตกรรมออกมานำเสนอจึงจะชนะการแข่งขัน นวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย **การจัดการความรู้** (Knowledge Management: KM) การสะสมความรู้ไว้ใช้เมื่อคราวจำเป็นเรียกว่า การจัดการความรู้ ซึ่งสรุปความหมายได้ว่า "เป็นการหาความรู้ที่ถูกต้อง ให้ถูกคนที่ต้องการใช้ และถูกเวลาที่ควรใช้" (Getting the right knowledge to the right people at the right time)

เงื่อนไขที่ ๒ คือ **คุณธรรม** หมายถึงคุณสมบัติที่ดีภายในจิตใจซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ในฐานะเป็นกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ อาตมามีส่วนเสนอคุณธรรมสำคัญให้ที่ประชุม คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ทุกกระทรวงทบวงกรมต้องรณรงค์ให้คนไทยมี**คุณธรรมแห่งชาติ** ๔ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ดังภาพต่อไปนี้

ร่วมสร้างสังคมคุณธรรม

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑

นำชาติ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมกระทรวงมหาดไทย

คุณธรรมข้อแรก คือ **พอเพียง** ซึ่งเป็นคุณธรรมหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิตโดยรักษาความพอคิระหว่างการพัฒนาทางวัตถุและการพัฒนาทางจิตใจ ให้ความสำคัญแก่การผลิตและการบริโภคตามความเหมาะสมและความจำเป็น

คุณธรรมข้อที่ ๒ **วินัย** หมายถึง มีอุบายสำหรับฝึกหัดกายวาจาซึ่งควบคุมให้บุคคลปฏิบัติตามกติกาทาสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย กติกาทาสังคมนี้หมายรวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย และข้อตกลงทางสังคมอื่นๆ ที่สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสามัคคีในหมู่คณะ

คุณธรรมข้อที่ ๓ **สุจริต** หมายถึงการดำเนินชีวิตที่เที่ยงใน ๖ ระดับ คือ เริ่มต้นด้วยการคิดดี (มโนสุจริต) แล้วแสดงออกเป็นการพูดดี (วจีสุจริต) และทำดี (กายสุจริต) ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน คนเราต้องทำความสุจริตทั้งในทางใจ ทางวาจา และทางกาย ดังพุทธภาษิตที่ว่า "อัมมัญจะเร สุจริตัง" แปลว่า "บุคคลควรปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริต" นั่นคือเขาต้องไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ละทิ้งหน้าที่ และไม่ทุจริตต่อหน้าที่ด้วยเหตุนี้ ความสุจริตจึงช่วยสร้างสังคมไทยใสสะอาด

คุณธรรมข้อที่ ๔ **จิตอาสา** หมายถึงความสมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว ดังที่ประชาชนย่านกะดีจีน ซึ่งมีวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตั้งอยู่ใกล้กับโบสถ์ชางคาครุฑและมัสยิดกุฎีขาวได้มีจิตอาสาออกมาทำการพัฒนาย่านนี้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

องค์กรที่ยั่งยืนของไทย

เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่ การบูรณาการการพัฒนาทั้งสี่ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เข้าด้วยกัน จัดเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ไม่ละเลย ด้านใดด้านหนึ่ง ข้อนี้ก็สอดคล้องกับเป้าหมายของ **ดัชนีความยั่งยืนดาวโจนส์ (Dow Jones Sustainability Indices: DJSI)** ที่รับรอง บริษัทชั้นนำระดับโลกให้เป็นองค์กรที่ยั่งยืน (Corporate Sustainability) โดยอาศัย การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานตาม แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ๓ เสาหลัก คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เขา ลดเหลือ ๓ เสาหลักก็เพราะรวมเรื่องวัฒนธรรม เข้ากับเรื่องสังคม ดังภาพนี้

SUSTAINABILITY

(จากซ้าย) คุณชนันท์ ว่องกุศลกิจ คุณศุภชัย เจียรวนนท์ คุณฐานันท์ สิริวัฒนภักดี คุณสุภรชัย หุย์ญ ร่วมเสวนาในงาน THAILAND CORPORATE SUSTAINABILITY SYMPOSIUM

อันดับต่อไปนี้ ท่านทั้งหลายจะได้ฟังทัศนะของผู้นำองค์กรที่ยั่งยืนของไทย (Thailand Corporate Sustainability) นั่นคือ ประธานบริหารหรือกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ของสามบริษัทชั้นนำระดับโลก ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกดัชนีความยั่งยืนดาวโจนส์ ได้แก่ บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) บริษัท ทูรออร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นที่รู้กันดีว่า บริษัทชั้นนำเหล่านี้ได้ดำเนินนโยบายการพัฒนาบริษัทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถ ผ่านการประเมินให้เป็นองค์กรที่ยั่งยืนทั้งสามด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีใช้จะใช้ได้ผลดีกับการพัฒนาภาคเกษตรเท่านั้น แต่ยังเป็น ปรัชญานำในการพัฒนาบริษัทยักษ์ใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมของไทยให้กลายเป็นองค์กรที่ยั่งยืน ระดับโลกอีกด้วย

พายุติการบรรยายไว้แต่เพียงเท่านี้
ขอความสุสวัสดีจงมีแด่ทุกท่าน

ศาสนา กับ เป้าหมาย

การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

Religions and Sustainable

Development Goals (SDGs)

Religions and Sustainable Development Goals (SDGs)¹

Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammcitto)
Member of the Supreme Sangha Council, Thailand
Abbot of Wat Prayurawongsawas

---

¹ The text of the speech delivered at the International Conference on Religions and Sustainable Development Goals held at Vatican City on the 8th of March 2019.

On behalf of the Supreme Patriarch of Thailand, I wish to express appreciation to the organizing committee, who have prepared this forum as a platform for every religious tradition to participate in the effort to achieve the Sustainable Development Goals (SDGs) by the year 2030.

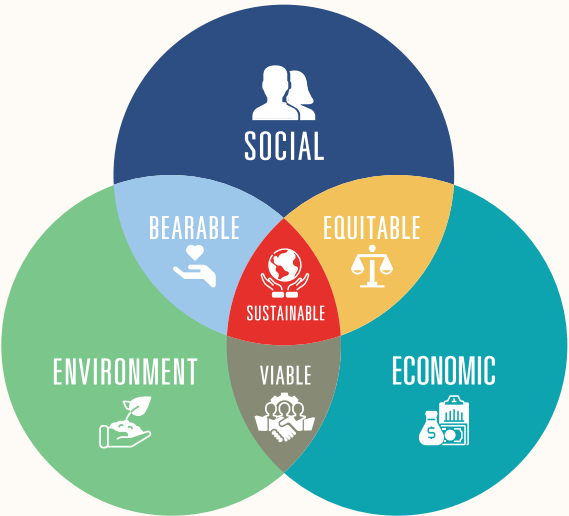
All seventeen goals embodied in the Sustainable Development Goals (SDGs) are interrelated. They can be classified under three main groups, namely:

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

- ① Economic Development
- ② Social Development
- ③ Environmental Development

This is confirmed by the explanation provided by the UN: "Broadly defined, sustainable development is a system approach to growth and development and to manage natural, produced, and social capital for the welfare of their own and future generations."

From a Buddhist perspective, all seventeen goals contained in the Sustainable Development Goals (SDGs) can be classified under four main headings, according to the principle that human beings are the focal point of all development. In this context, Buddhists set a target based on the need for all people to engage in four kinds of development, i.e.:

- ❶ Physical development (kāya-bhāvanā)
- ❷ Social development (sīla-bhāvanā)
- ❸ Mental development (citta-bhāvanā)
- ❹ Wisdom development (pañña-bhāvanā)

If development gives too much emphasis on the physical, to the extent of neglecting the mind, this is considered one form of extreme, called 'indulgence in sensual pleasure' (kāma-sukhallikānuyoga). If development gives too much emphasis to the mind, to the extent of neglecting the economy and the environment, this is considered another extreme, called 'self-mortification' (attakilamathānuyoga). Buddhism proposes a path of development striking a balance between the body and mind. This is called the middle way of development, which values every aspect of human development.

The first aspect is physical development or material development, which involves economic and environmental development. The Sustainable Development Goals (SDGs) that fall under this category include:

- Goal ❶** No Poverty
Goal ❷ Zero Hunger
Goal ❸ Decent Work and Economic Growth
Goal ❹ Industry, Innovation and Infrastructure
Goal ❺ Reduced Inequalities
Goal ❻ Responsible Consumption and Production

As physical development also pertains to environmental development, the following goals also fall under this category:

Goal 13 Climate Action

Goal 14 Life Below Water

Goal 15 Life on Land

Buddhism proposes a method of economic development beneficial to the environment that is widely known as Buddhist Economics. King Rama IX of Thailand, King Bhumibol, incorporated this policy of Buddhist Economics. His philosophy of Sufficiency Economy "focuses on living a moderate, self-reliant life without harming social and natural environments." The philosophy of Sufficiency Economy has been implemented by the Thai government to be the guiding principle of economic and social development plans of Thailand since 2002. The UN Human Development Lifetime Achievement Award was presented to King Bhumibol in May 2006 in recognition of the significance of the philosophy of Sufficiency Economy.

The second aspect is social development. The Sustainable Development Goals (SDGs) that fall under this category include:

Goal 5 Gender Equality

Goal 11 Sustainable Cities and Communities

Goal 16 Peace, Justice and Strong Institutions

The concept of peace in Buddhism means not only the absence of war and conflict but also the presence of unity, harmony, freedom and justice.

The third aspect is mental development, which refers to developing virtuous qualities and peace in the mind. The Sustainable Development Goal (SDG) that falls under this category is: Goal ③ Good Health and Well-Being, which encompasses the development of both physical and mental health. Buddhism teaches people to cultivate inner peace by way of tranquility meditation, e.g. the meditation on loving-kindness, which purifies the mind from anger and hatred. Purity of mind brings about inner peace, which is the foundation for social peace. This conforms to the Preamble of UNESCO Constitution: "Since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defenses of peace must be constructed."

The final aspect is wisdom development. The Sustainable Development Goal (SDG) that falls under this category is: Goal ④ Quality Education. This does not only refer to increasing knowledge, but also includes the advancement of wisdom, i.e. an insight into the truth and into the interrelationship of all things. Knowledge and wisdom arise both from general education and from training in insight meditation (vipassanā).

People who develop wisdom in this way discern the law of Dependent Origination (paṭiccasamuppāda)-the interconnectedness of all things, including interpersonal relationships and the relationship between human beings and their environment. Wisdom thus naturally gives rise to environmental conservation, which in turn promotes sustainable economic, social and environmental development.

Having developed wisdom, people feel compassion, because they are aware of other people's problems and difficulties. They will try to solve these problems by setting down specific goals and applying collective methods of reform. It is for this reason of solving global problems that the United Nations has established these SDGs along with the particulars of achieving them. When we, as members of different religious traditions, witness the difficulties that others are facing, we respond with compassion. We cannot remain idle and indifferent. We are obliged to help as a driving force in order to realize these SDGs within the designated time limit. On its own, the government sector is incapable of realizing these goals. Other sectors, in particular the religious sector, must cooperate and build a partnership, conforming to Goal ⑪ Partnerships for the Goals.

Buddhists from across the globe have jointly established an international platform to fulfil the aforementioned cooperation, namely the International Council for the Day of Vesak (ICDV). An annual meeting is organized on the Vesak Day, also known as the Buddha Day, for Buddhist leaders, state leaders, and everyday Buddhists to brainstorm on how to proceed in achieving the SDGs. Therefore, the Economic and Social Council (ECOSOC) of the United Nations granted special consultative status to the ICDV in July 2013.

This shows the global Buddhist cooperation for achieving the SDGs by applying a Tripartite Partnership, that is, cooperation between Buddhist leaders, political leaders, and the general people.

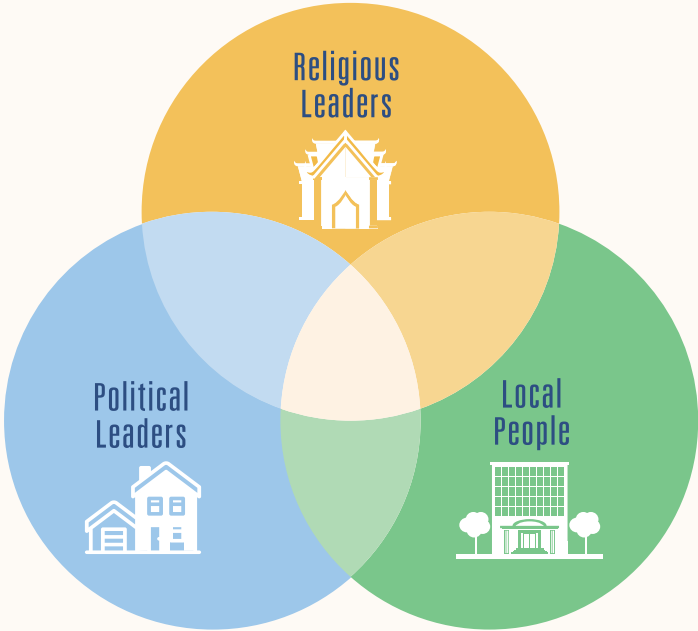
In Thailand, the Supreme Sangha Council, with the Supreme Patriarch at the helm, has implemented a development strategy called the Tripartite Partnership, which initiates cooperation between religious leaders, political leaders, and local people. In Thai this is referred to as 'bowon' ('excellent', 'exalted'): a tripartite development policy for building cooperation between the general public, the religious sector, and the government sector. In terms of the religious sector, there is active support for collaboration and dialogue between religious leaders of the officially recognized traditions, namely, Buddhism, Christianity, Islam, Hinduism, and Sikhism.

On the level of local community development, cooperation is being fostered between Buddhist monasteries, Christian churches, and Muslim mosques, by setting up projects of shared purpose. This is evident in the community development around Wat Prayunwongsawas, where I am the abbot. The neighborhood around Wat Prayunwongsawas, known as Kadi Chin, consists of six major communities and contains monasteries, churches, and mosques. In the present time, it is not only religious leaders of the Buddhist, Christian, and Muslim communities who hand-in-hand develop the Kadi Chin quarter. We also receive an excellent backing from the people sector and the government sector, who promote the role of the religious sector in mobilizing the development of the local community.

Organizing this forum on Tripartite Partnership demonstrates the healthy cooperation between the religious sector, government sector and people sector. It clearly expresses the shared aspiration to realize the Sustainable Development Goals (SDGs).

Tripartite Partnership

BOWON

On behalf of the Supreme Patriarch of Thailand, may I express the well-wishing for this enterprise to reach fulfilment in line with all of its objectives. And may I declare the intent by the Buddhist community to build a partnership with all sectors, in order to carry out the necessary work for realizing the SDGs by the year 2030.

Religions and Sustainable

Development Goals (SDGs)

Sirivadhanabhakdi Foundation Thai Beverage Public Company Limited

By Mr.Charoen - Khunying Wanna Sirivadhanabhakdi and family

Dedicated to Wat Prayurawongsawas Worawihan

June 2019

2nd Edition

Religions and Sustainable Development Goals (SDGs)

Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammcitto)